

Konkursvåg hotar Sverige

Dagens Industri den 29 januari 2021

Schrödingers katt är ett paradoxalt tillstånd inom kvantfysiken där ett ting både finns - och inte finns – i samma ögonblick. Ett liknande fenomen kan sägas gälla regeringens stöd till företag under coronakrisen. Regeringens utfästelser är betydande men bara en mindre del av avsatta medel har betalats ut. Vidare tenderar utbetalningarna inte att nå de hårdast drabbade. Medan företag som Volvo, vars kassa är större än någonsin, fått stort stöd så har det varit desto svårare för mindre företag. Stora industrikoncerner har god tillgång till kapitalmarknader, experter med kunskap om hur verksamheten behöver organiseras och vilka formulärrutor som ska kryssas i för att kvalificera för stöd eller lån. Stödets komplexitet har motverkat deras syfte. För många av Sveriges småföretag har regelkrånglet vuxit till ett oöverstigligt hinder.

Det är ingen nyhet att branscher där det inte går att jobba hemifrån har drabbats hårdast, såsom hotell, friskvårdsföretag, reseföretag, evenemangsföretag, frisörer, terapeuter, restauranger och kultursektorn, vilken i princip är uppbyggd på frilansande egenföretagare. Dessa företagare utgör ett för landet centralt ekosystem för jobbskapande och välfärd.

Eftersom regeringen har tagit fram fel krispärm går allt i slow motion. Regeringen meddelade den 9 november att permitteringsstödet skulle förlängas, men alla beslut och kontroller på vägen innebär att eventuella pengar inte kommer att utbetalas förrän i slutet på april, dvs. mer än fem månader senare! Istället för breda företagsstöd, som är kostsamma och ineffektiva, borde åtgärderna skyndsamt ha fokuserat på de hårt drabbade branscherna. Nu är det dessvärre för sent att göra om och förenkla stödets grundkonstruktion, men det går fortfarande att med några lätta grepp göra det mindre svårt för småföretagen att överleva. För att pengarna ska nå fram måste regeringen omgående reversera det ökade regelkrånglet och byråkratin.

En enkel men kraftfull åtgärd vore att slopa kravet på revisorsutlåtande. Det finns redan en straffskala som motverkar missbruk. Dessutom är reglerna så krångliga att småföretagen behöver betala för experthjälp för att ens förstå dem. Det är orimligt att företag vid ruinens brant då ska lägga ytterligare resurser på ett onödigt, tidskrävande och kostsamt formaliakrav. Andra enkla åtgärder vore att ändra rutinerna så att inte småfel vid ansökan leder till långa utbetalningsfördröjningar eller att uppenbara misstag i tidigare ansökningar blockerar utbetalningar från senare ansökningar som avser helt andra utgifter och perioder.

För många drabbade företag är de sista reserverna på väg att ta slut. Sett i backspegeln är det nog många som ångrar att de inte friställde anställda eller ställde in betalningarna under pandemins första våg. Många företagare har fått agera bank åt staten i väntan på utlovat stöd och därigenom blivit högt skuldsatta.

Världen är fortfarande i kris men vaccinet väcker hopp om att livet och samhället är på väg tillbaka. Om regelkrånglet består är dock risken överhängande att en flodvåg av konkurser sköljer över Sverige alldeles innan pandemin börjar släppa sitt grepp. Konkurser innebär direkta ekonomiska och

mänskliga kostnader. Det finns även indirekta konsekvenser som på sikt kan vara ännu allvarligare. Vi vill särskilt peka på tre risker.

För det första medför ett försvagat företagsbestånd lägre skatteintäkter även när krisen är över. När i övrigt välskötta verksamheter går under drabbas landet av en onödig kapitalförstöring som kan ta en hel generation att reparera.

För det andra finns negativa sysselsättningseffekter som alltför lätt permanentas. Jobb inom restaurang- och besöksnäringar är en inkörsport till arbetsmarknaden som kan utgöra skillnaden mellan ett permanent bidragsberoende och avgörande steg mot självförsörjning. Det gäller särskilt för personer med låg utbildning eller dåliga språkkunskaper. Det gäller även för unga som behöver en språngbräda in i arbetslivet. Sverige har redan ett stort utanförskapsproblem och har inte råd att ytterligare krympa vägarna in till arbetsmarknaden.

För det tredje finns en risk att oseriösa aktörer och organiserad brottslighet tar över verksamheter. Genom lån – till ockerränta – erbjuds en falsk räddare i nöden. Ofta blir det svårt eller omöjligt för företagaren att betala räntan på lånen och de kriminella kan då gradvis ta över verksamheterna. När den organiserade brottsligheten infiltrerar samhällets ekonomiska ryggrad vidgas deras möjligheter till penningtvätt och förmåga att dölja illegala affärer. Det är frågan om mycket stora belopp som omsätts; enligt rapporter kan det handla om hundratals miljarder kronor. Utvecklingen i Italien visar att när väl denna brottslighet slagit rot är den mycket svår att komma åt.

Ingen enskild stödåtgärd kan till en rimlig kostnad förhindra omfattande problem för småföretagen. Men konkursrisken kan minska om de aviserade stöden inte fastnar i byråkratin utan skyndsamt betalas ut. Givet att pengar redan är avsatta ter sig regelkrånglet obegripligt, en form av nationellt självskadebeteende. Att låta företagen gå under nu på grund av ett långsamt förfarande, innebär att de stöd som hittills givits är bortkastade. Ta bort osäkerheten, ge de hårdast drabbade företagen de pengar de behöver för att överleva tills pandemin är över och kontrollera i efterhand att stöden inte har missbrukats.

Mårten Blix

Magnus Henrekson